

บทที่ 2

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ด้วยทัศนะที่มองความสัมพันธ์ระหว่าง ‘วรรณกรรมกับสังคม’ ในการศึกษาประเด็นเรื่อง ‘ผู้หญิง’ ในวรรณกรรมไทยที่อกเก็ตบุคส์ ผู้ศึกษาจึงใช้เครื่องมือหรือแนวคิดที่นำมาจากทฤษฎีวรรณกรรมร่วมสมัย (contemporary literary theory) ของตะวันตกหลายแนวด้วยกัน ดังนั้นในการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์นักเขียนสตรีกับงานเขียน “ແລູຊາຍ” ในสังคมร่วมสมัย ประกอบด้วยแนวคิดดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่องสัญวิทยา (Semiology)
- 2.2 แนวคิดสตรีนิยม (Feminist)

2.1 แนวคิดเรื่องสัญวิทยา (Semiology)

สัญวิทยา (Semiology) มีความหมายว่า “ ศาสตร์แห่งสัญญาณ ” เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า “ semion ” อันหมายถึง “ สัญญาณ ” (sign) โดย Ferdinand de Saussure นักภาษาศาสตร์ชาวสวิสเซอร์แลนด์เป็นผู้นำคำดังกล่าวมาใช้ในคำนี้เป็นครั้งแรก โดยสัญวิทยาเป็นศาสตร์ที่น่าสนใจศึกษาสัญญาณที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีความหมาย (meaning) แทนของจริง (object) ในตัวบท (text) และบริบท (context) หนึ่งๆ โดยแรกเริ่มนั้นสัญวิทยามักจะถูกนำมาใช้วิเคราะห์ความหมายในภาษาของนักภาษาศาสตร์และถูกนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาในแขนงอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาสื่อมวลชนในระยะหลัง ลักษณะสำคัญของสัญญาณทั้ง 3 ประการคือ

1. ต้องมีลักษณะทางกายภาพ
2. ต้องมีความหมายพิเศษบางอย่างนอกเหนือจากตัวมันเอง
3. ต้องถูกนำมาใช้และรับรู้โดยผู้เกี่ยวข้องว่าเป็นสัญญาณ

Saussure ได้ดัดแปลงสัญวิทยามาใช้ในการอธิบายศาสตร์แห่งสัญญาณระหว่างส่วนต่างๆ ของสารหรือระบบสื่อสารมวลชนที่ถูกจัดเรียงเป็นรูปร่างอยู่ ซึ่งแบ่งองค์ประกอบของสัญญาณได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. ตัวให้ความหมาย (signifier) คือ ภาพและเสียง
2. ตัวที่ถูกให้ความหมาย (signified) คือ แนวคิด (concept)

ทั้งนี้กระบวนการศึกษาความหมาย กับความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำกับความ เป็นจริงทางภาวะวิสัยนี้เรียกว่า “ กระบวนการสร้างความหมาย ” (signification) (อ้างในวิทยา,

2543 : 28)

วิชาสัญวิทยา ก็คือวิชาที่นำการสำรวจธรรมชาติของระบบสัญญาณในส่วนที่อยู่นอกเหนือไปจากกฎไวยากรณ์และกฎแห่งความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำในประโยค ระบบสัญญาณนำการควบคุมการสร้างความหมายของ “ตัวบท” (text) ให้เป็นไปอย่างมีความสลับซับซ้อนอย่างแฝงเร้นและต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละวัฒนธรรม ความหมายที่กล่าวถึงนี้มีทั้ง 2 ระดับ คือ ระดับความหมายโดยอรรถ (Denotative) และความหมายโดยนัย (Connotative) โดยที่ความหมายโดยนัย หมายถึง กลุ่มของความหมายที่มาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ภาพพจน์ที่ถูกกระตุ้นและแสดงออกโดยการใช้และการนำเอาสัญญาณมาผสมกันเป็นแบบต่าง ๆ ตัวอย่างที่เห็นชัดที่สุดก็คือ ในกรณีของนิทานปรัมปรา (Myth) ซึ่งเน้นความคิดที่มีอยู่ดั้งเดิมและเป็นเรื่องที่เต็มไปด้วยค่านิยมนาชนชาติที่มาจากวัฒนธรรมนั่นเอง

นักสัญศาสตร์แนวโครงสร้าง วิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะเมื่อคำนึงว่าวัสดุที่นำมาใช้ประกอบสร้างเป็นวรรณกรรมนั้นคือภาษา ซึ่งเป็นระบบสื่อความหมายในตัวอยู่แล้ว Roland Barthes นักวิชาการผู้บุกเบิกสัญศาสตร์วรรณกรรม (literary semiotics) พร้อมไปกับสัญศาสตร์ด้านอื่น ๆ ได้เน้นย้ำว่า การสื่อความหมายในตัวบทวรรณกรรมนั้นอิงอยู่กับระบบความหมายแฝงที่รับรู้กันอยู่ในสังคม

กล่าวคือความหมายที่บอกโดยภาษาในตัวบทถือเป็นเพียงความหมายตรง (สุภาษิตมันจะเป็นนักบินในอนาคตสื่อความหมายตรงถึงอาชีพที่สุภาพที่สุดต้องการทำในอนาคต) ส่วนกระบวนการทำงานเชิงวรรณกรรมจะเกิดขึ้นตามข้อตกลงร่วมโดยนัยหรือสัญญานิยม (convention) เมื่อผู้อ่านนำเอาความรู้และคติความเชื่อทางวัฒนธรรมเข้ามาจับความหมายในอีกระดับหนึ่งว่า สุภาษิตเสียบทบาทแบบที่สังคมทั่วไปคาดหวังจากผู้หญิงและต้องการแสดงความสามารถทัดเทียมชาย ความหมายแฝงก็คือสุภาษิตเป็นผู้หญิงยุคใหม่หรือผู้หญิงที่มีความคิดก้าวหน้า ระบบความหมายแฝงในวรรณกรรมจึงเป็นรหัสทางวัฒนธรรมที่ซ่อนทับลงไปบนรหัสภาษาอีกทีหนึ่ง

เห็นได้ชัดว่าการศึกษาสื่อมวลชนก็สามารถนำเอาวิธีการข้างต้นมาใช้ได้เช่นกัน ทั้งนี้เพราะเนื้อหาของสื่อมวลชนประกอบด้วย “ตัวบท” (text) จำนวนมากมาย ตัวบทเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วมีลักษณะมาจากมาตรฐานเดียวกันซ้ำไปซ้ำมา และถูกประกอบขึ้นมาตามกฎเกณฑ์ระบบรหัสที่มีแบบฉบับไม่แน่นอนในตัวเอง บ่อยครั้งที่ตัวบทเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นมาจากเรื่องราวที่แฝงเร้นอยู่เบื้องหลังหรือสร้างจากภาพพจน์ที่มีอยู่ในวัฒนธรรม ทั้งฝ่ายผู้สร้างและตัวผู้รับบทนั้นการประยุกต์เอาแนวคิดสัญวิทยาใช้ในการวิเคราะห์ จะช่วยให้การค้นหาคความหมายของตัวบทในลักษณะภาพรวมทั้งหมด โดยไม่แยกดูเป็นทีละส่วนซึ่งเป็นการเปิดกว้างหลากหลายยิ่งขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นวิธีการที่ดีกว่าการตีความหมายตามหลักไวยากรณ์ทางภาษาหรือโดยการอาศัยการเปิดพจนานุกรมดูทีละคำ

การศึกษาสื่อมวลชนตามแนวคิดเรื่องสัญวิทยาที่เรารุ่นศึกษาจาก “ตัวบท” ของสื่อเพราะ “ตัวบท” เป็นผลผลิตที่ผ่านกระบวนการอันสลับซับซ้อนมาแล้ว และเป็นพยานหลักฐานที่เราสามารถให้ความกระจ่างเกี่ยวกับตัวผู้ส่งสารได้เป็นอย่างดี

กาญจนา แก้วเทพ อธิบายถึงการนำ “ตัวบท” ของสื่อมวลชนมาศึกษาว่า ฐานตัวของทฤษฎีที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหาอยู่ที่ว่าเนื่องจากกฎต่าง ๆ ของภาษา (หรือลักษณะอื่นใดก็ตามที่ถูกทำขึ้นมาแทนหรือ “การเข้ารหัส”) ถูกกำหนดหรือมีข้อจำกัดโดยโครงสร้างภายในของวัฒนธรรมดั้งเดิม (รากเดิมของวัฒนธรรม) ดังนั้น ตัวเนื้อหาหรือตัวบทที่เลือกมาศึกษาจึงเป็นการเปิดโอกาสให้นำมาอ่านและตีความได้ เราจึงสามารถเข้าใจความหมายหากเรารู้กฎเกณฑ์ของภาษาและมีความคุ้นเคยอย่างดีกับวัฒนธรรม

ถึงแม้ว่าแนวทางในการศึกษาเรื่องนี้จะมีมากมาย แต่เราก็ยังสามารถระบุลักษณะที่สำคัญของทฤษฎีเหล่านี้ได้คือ ประการแรก ความหมายที่เราตีความออกมาจากตัวเนื้อหาของสื่อมวลชนไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นเดียวกับความตั้งใจของผู้ส่งสารหรือเป็นความหมายเดียวกันกับที่ผู้รับสารมีอยู่ แต่ความหมายที่เราตีความนั้น เราถือเป็นความหมายที่ปราศจากอคติเกิดขึ้นมาจากหลักการของระบบสัญลักษณ์ซึ่งใช้ในการเข้ารหัส ประการที่สอง แนวการศึกษาไม่ได้เน้นเฉพาะความหมายที่ปรากฏในระดับพื้นผิว หรือความหมายตามตัวหนังสือของเนื้อหาสื่อมวลชนเท่านั้นแต่ยังให้ความสนใจต่อความหมายที่แอบแฝงหรือความหมายเชิงนัย ซึ่งผู้สร้างสารอาจจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจให้เกิดความหมายดังกล่าวก็ตาม

ความหมายของระดับการตีความ

Roland Bathes นักสัญวิทยาเป็นศิษย์ของ Saussure ได้นำแนวคิดของทางสัญวิทยาข้างต้นมาขยายความและชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสร้างความหมายนั้น สามารถตีความได้ใน 2 ขั้นตอน คือ

1. การตีความโดยนัยตรง (Denotation) เป็นการสร้างความหมายในขั้นที่ 1 ตามที่ Saussure ได้เสนอไว้เป็นความหมายที่มีลักษณะเป็นสากล เป็นความหมายเดียวกันสำหรับทุกๆ คน มีความเป็นภาวะวิสัย (objectivity) คือ อ้างอิงขึ้นมาโดยไม่มีกระบวนการประเมินคุณค่าจากตัวผู้ใช้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการตีความโดยเกี่ยวข้องกับความจริงตามธรรมชาติ เป็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวให้ความหมาย (signifier) กับตัวที่ถูกให้ความหมาย (signified) ภายในสัญลักษณ์หนึ่ง ๆ ที่ถูกถ่ายทอดหรือหมายความไปถึงวัตถุหรือความจริงภายนอกตามสภาพที่เห็น

2. การตีความโดยนัยประหวัดหรือนัยแฝง (Connotation) เป็นการสร้างความหมายในขั้นที่สองที่ Bathes แสดงทัศนะเพิ่มเติมความหมายในขั้นนี้จะแปรเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมในการรับสารเป็นความหมายทางสังคมอีกขั้นหนึ่ง และจะเกิดขึ้นเมื่อสัญลักษณ์หนึ่งได้กลายเป็นตัวให้ความหมายของสัญลักษณ์อีกชุดหนึ่งเป็นการตีความแบบอัตวิสัย (subjectivity) เช่น รอยนัยยี่ห้อ

วอลโว่มิได้มีความหมายเพียงแค่นี้เป็นรถยนต์ แต่มีความหมายว่าเป็นที่ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยเป็นอันดับแรก

Bathes จึงกล่าวถึงความหมายแฝงนี้จะเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์และความรู้สึกรวมถึงค่านิยมทางวัฒนธรรมของผู้สร้างสัญลักษณ์ในความเห็นของBathes นั้นความรู้สึกหรือค่านิยมของผู้สร้างนั้น มักจะมีทัศนคติแฝงอยู่ด้วยอันเป็นวิถีทางในด้านวัฒนธรรมของมนุษย์ซึ่งแสดงถึงความเชื่อบางประการ

การถ่ายทอดความหมายจากสัญลักษณ์หนึ่งผ่านสัญลักษณ์อีกตัวหนึ่ง

1. การให้ความหมายด้วยวิธีการอุปมาอุปมัย (Metaphor) เป็นการถ่ายทอดความหมายโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์ 2 ตัว ที่มีความหมายคล้ายคลึงกันและถูกนำมาใช้ถ่ายทอดความหมายด้วยวิธีการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย โดยสัญลักษณ์ตัวแรกนั้นเป็นที่รู้จักความหมายกันดีอยู่แล้วเพราะฉะนั้นเมื่อถูกนำมาเข้ากับสัญลักษณ์ที่สองซึ่งยังไม่ค่อยรู้จักความหมายดี เมื่ออาศัยความหมายของสัญลักษณ์ตัวแรกจึงพลอยทำให้สัญลักษณ์ตัวหลังถูกรับรู้ความหมายไปด้วย

2. การให้ความหมายด้วยวิธีการใช้ส่วนหนึ่งของสัญลักษณ์หนึ่ง แทนความหมายทั้งหมด (Metonymy) เป็นวิธีการถ่ายทอดความหมายโดยหยิบเอาส่วนเล็วเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งของสัญลักษณ์มาแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด การถ่ายทอดความหมายแบบนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการที่เรียกว่า “การเชื่อมโยงสัมพันธ์” (association) กล่าวคือ ในหัวสมองของผู้รับสารจะต้องมีคู่ของความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนรวมเอาไว้แล้ว เช่น ต้องรู้ว่าดอกกุหลาบแทนความหมายของคำว่าความรัก ดังนั้นเมื่อเห็นชายแอบถือดอกกุหลาบคอยมองหญิงสาวก็จะทำให้เข้าใจได้ว่าชายหลงรักหญิงสาวแต่ยังไม่กล้าเผยให้รู้ (เพ็งอึ้ง : 29-30)

การศึกษาตัวบทจำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงสิ่งที่ซ่อนอยู่ในตัวบทหรือ สัญลักษณ์ (sign) ซึ่งซ่อนอยู่ในวัจนะและอวัจนะภาษา โดยนำเอาแนวคิดเรื่องสัญวิทยาามาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึง ว่าความหมายที่สร้างขึ้นและถูกถ่ายทอดออกมาอย่างไรโดยนำเอาตัวบทมาวิเคราะห์เพื่อดูว่าตัวหมายนั้นสร้างความหมายอย่างไร

การนำเอาแนวคิดสัญวิทยาเข้ามาช่วยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเนื้อหาของตัวบทว่ามีการใช้สื่อสัญลักษณ์ในการให้ความหมายได้อย่างไร เนื่องจากเป็นการวิเคราะห์ที่แสดงให้เห็นการทำงานในเรื่องของ ‘ความหมาย’ โดยตรงซึ่งจะเอื้อต่อการเข้าใจกระบวนการทำงานของตัวบทวรรณกรรมได้เป็นอย่างดี งานวรรณกรรมจึงถือว่ามีใช้เพียงบันทึกหรือพยานหลักฐานของข้อเท็จจริงแต่เป็น ‘สิ่งประกอบสร้างทางสังคม’ (social artifact) ด้วยเหตุนี้การศึกษาวรรณกรรมจึงให้ความสำคัญต่อ ‘กระบวนการผลิตความหมาย’ ภายในตัวบทเป็นอันดับแรก

2.2 แนวคิดสตรีนิยม (Feminist)

ทฤษฎีด้านสตรีศึกษาซึ่งโดยความหมายแล้ว หมายถึง การศึกษาว่าด้วยเรื่องราวของสตรี เป็นการเฉพาะ แต่เนื่องจาก “สตรี” ไม่เคยมีฐานะที่แยกอยู่อย่างเดี่ยว ๆ ไม่ว่าจะในยุคสมัยใดหรือในสังคมแบบไหน ดังนั้นการศึกษาเรื่องสตรีนั้นผู้ศึกษาจึงครอบคลุมตั้งแต่การศึกษาเรื่องของตัวเอง เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายกับหญิง และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสังคมในหลายมิติ

ในขณะเดียวกันนักวิชาการด้านสตรีศึกษาของไทยก็อธิบายคำว่า “สตรีศึกษา” ของฟลอเรนซ์ เฮวี่ (Florence Howe) ว่าสามารถนำไปใช้วิเคราะห์งานวรรณกรรมได้โดยมุ่งเน้นประเด็น “สตรี” ในวรรณกรรมเฉพาะประเภทหนึ่งที่เรียกว่า “วรรณกรรมสตรี” ทั้งสตรีนิยมและสตรีศึกษาต่างก็มีลักษณะร่วมกันคือการศึกษาประเด็นเรื่อง “สตรี” เป็นหลัก ซึ่งนักวิชาการด้านสตรีศึกษาสรุปคำว่า สตรีศึกษา คือการศึกษาเรื่องสตรีที่สตรีมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเพื่อเสนอความเป็นจริงของชีวิตสตรีตลอดจนสามารถอธิบายและเข้าใจปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรี เพื่อบรรลุเป้าหมายคือเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่เสียเปรียบของสตรี สตรีศึกษาย่อมเป็นทั้งการศึกษา “เพื่อ” และ “เกี่ยวกับ” สตรีหรือเป็นการศึกษาเรื่องสตรีในแนวคิดสตรีนิยมนั่นเอง

เนื่องจากประเด็น ‘ผู้หญิง’ ถือเป็นประเด็นหลักที่จะศึกษาในที่นี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งประเด็นไปที่ ‘การเขียนโดยนักเขียนหญิง’ ผู้ศึกษาจึงไม่อาจจะเลยลักษณะของงานวรรณกรรมในแนวสตรีนิยมไปได้เพราะเป็นกิจกรรมแขนงหนึ่งของความเคลื่อนไหวทางความคิด ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในโลกตะวันตกช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 อันได้แก่ ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism) อันเป็นที่ยอมรับในวาทกรรมทางสังคมและการเมืองทั่ว ๆ ไป และเป็นที่ยกอ้างถึงในวาระต่าง ๆ และในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีการพูดถึงความไม่เท่าเทียมกัน ประเด็นคือเรื่องทางเพศซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนมากที่สุด สงครามทางเพศซึ่งอาจไม่รุนแรงเท่าสงครามทางชนชั้นหรือสงครามระหว่างประเทศ แต่ก็ในรูปแบบการต่อสู้ที่มีอยู่ในทุกระดับทุกปริมณฑลของสังคม (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ) การต่อสู้กับระบบสังคมวัฒนธรรมแบบปิตาธิปไตยที่ไม่เป็นธรรมและปิดกั้นศักยภาพของผู้หญิงหรือการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ที่ผู้หญิงพึงมีจุดยืนดังกล่าวมีบทบาทกำหนดมุมมองทางวิชาการในแนวสตรีนิยม ดังเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า

“ทฤษฎีสตรีนิยมมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์เงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดรูปวิถีชีวิตของผู้หญิงและมุ่งสำรวจว่าความเป็นผู้หญิงนั้นสื่อความหมายทางวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง [...] สำหรับพวกเรา (นักสตรีนิยม) ทฤษฎีมิใช่กิจกรรมทางปัญญาที่เป็นนามธรรมและตัดขาดจากชีวิตของผู้หญิง แต่มีเป้าหมายที่จะอธิบายว่าผู้หญิงใช้ชีวิตอยู่ในสถานะเช่นไร การที่จะสร้างความเข้าใจดังกล่าวได้ย่อมต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงทางวัตถุที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้หญิงในชีวิตประจำวัน และต้องตรวจ

สอบดูว่า ผู้หญิงเราถูกสร้างภาพเสนอและสร้างภาพเสนอตนเองในบรรดาปฏิบัติการทางวัฒนธรรมต่างๆ เช่น ในศิลปะและสื่อสารมวลชนอย่างไร” (Jackson and Jones, 1998 : 1 อ้างใน เสนาะ, 2548 : 35)

แนวคิดสตรีนิยมจึงหมายถึง การเรียกร้องต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงกับเพศชายมีรากฐานหลักๆ อยู่สองราก (ชลิดาภรณ์ , 2547: 12) โดยจะถูกพบอยู่ในสองภาษาหลัก ภาษาแรก คือภาษาของความเสมอภาคเท่าเทียม มองว่าสภาพที่เป็นอยู่และกฎกติกาของการดำเนินชีวิตทางสังคมในแนวของสตรีนิยมคืออยู่แล้วแต่ปัญหาอยู่ที่การกีดกันผู้หญิง เพราะฉะนั้นการแก้ไขปัญหาก็คือ การพยายามที่จะกำจัดการกีดกันผู้หญิงและทำให้ผู้หญิงถูกรวมเข้าไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ และกฎกติกาแบบสตรีนิยม

ภาษาที่สองคือ ภาษาของ liberation การปลดปล่อยผู้หญิงจากโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจจากชุดของค่านิยมและวิถีปฏิบัติจารีตที่เป็นอยู่ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างชาย-หญิง สตรีนิยมที่พูดในภาษาของ liberation มองว่าโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจวิถีปฏิบัติรวมทั้งระบบค่านิยมความเชื่อที่เป็นอยู่นี้ ทั้งสะท้อนและผลิตซ้ำปิตาธิปไตยและการกดขี่เอารัดเอาเปรียบผู้หญิงหรือผู้ที่มีเพศสภาพหญิง เพราะฉะนั้นในตระกูลนี้จะพูดถึงผู้หญิงหรือความเป็นหญิงในฐานะที่เป็นสิ่งสร้างทางสังคม แล้วก็ถูกนิยามโดยโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันอย่างไร

คล้ายกับที่สตรีนิยมแนวสุดขั้ว (radical feminism) มองว่าการกดขี่เอารัดเอาเปรียบผู้หญิงมันไม่ได้เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะ แต่ผู้หญิงประสบกับการเอารัดเอาเปรียบเพราะเพศสภาพของตัวเองในพื้นที่ส่วนตัว ดังคำกล่าวที่ว่า “The personal is political” ที่เป็นการบอกว่าเรื่องที่ถูกจัดว่าเป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรักความสัมพันธ์ ครอบครัว การเจริญพันธุ์และอะไรอีกหลายเรื่องนั้นมีความเป็นการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องการเมืองในความหมายของการใช้อำนาจควบคุมกำกับ สตรีนิยมกระแสนี้ มองว่า โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันมีระบอบปิตาธิปไตย (patriarchy) เกี่ยวข้องกับการควบคุมเนื้อตัวร่างกายผู้หญิงคือการควบคุมการสืบพันธุ์ การเจริญพันธุ์ของผู้หญิงเพราะฉะนั้นผู้หญิงจึงถูกนิยามใน 2 ความหมายหลัก ความหมายแรกคือความเป็นหญิงถูกนิยามว่าเป็น “การเป็นแม่” เป็นอุดมการณ์ที่ควบคุมกำกับให้ผู้หญิงต้องท้องคลอดลูกและเลี้ยงดูลูกและความหมายที่สองผู้หญิงถูกนิยามว่าเป็น “วัตถุทางเพศ” เพื่อที่จะสนองความต้องการของผู้ชาย

ซีโมน เดอ โบวัวร์ (Simone de Beauvoir) นักสตรีนิยมชาวฝรั่งเศส เป็นผู้สนับสนุนการทำแท้งและเป็นนักต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี โบวัวร์เป็นสตรีที่เริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับสภาพความเป็นเพศหญิงซึ่งเขียนไว้ในหนังสือชื่อ The Second Sex ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากกับนักสตรีนิยมรุ่นใหม่ๆ ไม่ว่าจะ เป็น เคท มิลเลท และจูเลียต มิตเชล มีสาระสำคัญคืออธิบายความแตกต่างระหว่างเพศหญิงกับเพศ

ชายเช่นความแตกต่างทางจิตใจและร่างกายว่า เมื่อสตรีหนึ่งคนพยายามที่จะให้คำนิยามเกี่ยวกับสภาพความเป็นหญิงของตัวเอง เธอกล่าวว่า ฉันเป็นผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งไม่มีผู้ชายคนใดจะเป็นได้ตั้งฉันท่ามกลางสังคมของเพศชาย เพศหญิงจะถูกแบ่งแยกสัมพันธ์ภาพกับ เพศชายด้วยความลำเอียงบุรุษคือคนหนึ่งคน สตรีคือคนอื่นในกลุ่มคนหรือเป็นเพียง “วัตถุ” เท่านั้น

โบว์วอร์ต้องการให้ผู้อ่านของเธอพิสูจน์ประวัติศาสตร์ของสตรีที่ว่าสตรีเป็น “ผู้ถูกกระทำ” ให้กลายเป็นผู้ต่อต้านด้วยค่า เธอเชื่อว่าสตรีถูกกำหนดให้ตกอยู่ในสถานภาพต่ำต่อยกว่าบุรุษเนื่องมาจากกรอบธรรมเนียมที่มีการเลือกปฏิบัติต่อเพศ และเป็นอิทธิพลจากระบบรากเหง้าทางวัฒนธรรม คำนิยามของสังคมมิใช่ผลที่มาจากความแตกต่างทางสรีระร่างกายหรือเป็นเรื่องปกติ

และในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดของ Simone de Beauvoir ที่ได้กล่าวถึง “ความเป็นผู้หญิง” ในหลายรูปแบบ ซึ่งแบ่งออกเป็นดังนี้

1. **ความเป็นผู้หญิงสมัยเก่า** เป็นลักษณะความเป็นผู้หญิงที่ผู้หญิงคิดว่าควรจะเป็น มีความเป็นแบบฉบับของผู้หญิงที่มีความคิดอยู่ในกรอบ มีลักษณะของความเป็นฝ่ายรับหรือผู้ถูกกระทำ (passive) มากกว่าจะเป็นฝ่ายรุกหรือผู้กระทำ (active) ซิโมน เดอ โบว์วอร์ กล่าวถึงความเป็นผู้หญิงแบบนี้ว่า “ยอมจำนนต่อชะตาชีวิตของตนเอง โดยไม่พยายามต่อสู้แต่อย่างใด.. ผู้หญิงจึงถูกเอาเปรียบ และเธอก็ยอมรับการเสียเปรียบนี้โดยอ้างว่าเป็นความรัก”

2. **ความเป็นผู้หญิงที่มีลักษณะผสมระหว่างเก่าและใหม่** เป็นลักษณะของผู้หญิงที่มีความคิดค่อนข้างสมัยใหม่แต่ก็ยังมีกรอบของการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามที่สังคมกำหนด โดยไม่กล้าที่จะแสดงออกมากนัก ความเป็นผู้หญิงลักษณะดังกล่าวนี้เป็น “ผู้หญิงที่ปรารถนาจะเปลี่ยนแปลงอะไรบางอย่าง แต่ก็ไม่ได้แสดงเจตนาที่จะปกป้องและไม่ยืนหยัดในเอกลักษณ์ของตัวเอง แต่กลับยอมรับสภาพเดิมของตนเอง” ความมีลักษณะผสมทั้ง 2 อย่างนั้น ทำให้ผู้หญิงเริ่มมีลักษณะโต้แย้งหรือต่อรองแม้ว่าจะไม่ชัดเจนนักก็ตาม

3. **ความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่** ความเป็นผู้หญิงที่กล้าเป็นตัวของตัวเองทำให้ผู้หญิงสมัยใหม่นี้มีอิสระในการดำเนินชีวิตด้วยการตัดสินใจด้วยตัวเอง ซิโมน กล่าวว่า ผู้หญิงสมัยใหม่จะปลดปล่อยตัวเองออกจากบทบาทเดิม ๆ ที่สังคมกำหนดให้เป็นอิสระจากการเอาเปรียบจากผู้ชายไปสู่ความเป็นตัวเองอันเป็นการเปิดจิตสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน เป็นพลังในการสร้างสรรค์คุณค่าในชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน

โดยพื้นฐานแล้วผู้หญิงสมัยใหม่นั้น มีลักษณะความคิดค่านิยมและทัศนคติที่เป็นของตัวเองค่อนข้างเปิดกว้างและเป็นอิสระ โดยพอจะแบ่งลักษณะความคิด ค่านิยมและทัศนคติได้เป็นประเภทต่อ ไปนี้

1. ความคิด ค่านิยมและทัศนคติที่มีต่อตนเอง
 2. ความคิด ค่านิยมและทัศนคติที่มีต่อความรักความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชาย
 3. ความคิด ค่านิยมและทัศนคติที่มีต่อสังคม
1. ความคิด ค่านิยมและทัศนคติที่มีต่อตนเอง
 - 1.1 มีความเป็นอิสระเสรีภาพในการเลือกที่จะมีจะเป็นสิ่งใด ๆ ตามที่ตนปรารถนาตามความสามารถของตน
 - 1.2 มีความคิดในการต่อสู้ชีวิต โดยไม่ยอมต่อจำนวนต่อชะตากรรมของตนเอง
 - 1.3 มีความกล้าแสดงออกในความรู้สึกของตนเอง เช่น กล้าปฏิเสธสิ่งต่างๆ ที่ตนเองไม่ต้องการ ไม่อยากเป็นหรืออยากมี
 2. ความคิด ค่านิยม และทัศนคติที่มีต่อความรักความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชาย
 - 2.1 ความรักที่เป็นเรื่องพันนาการ เป็นเรื่องผูกมัดทำให้ไม่มีอิสระ
 - 2.2 ความรักที่เป็นความเสมอภาค เป็นความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ
 - 2.3 ความรักที่เป็นความมีเสรีภาพ เป็นอิสระต่อกันไม่ยอมทำให้ความรักมาเป็นเรื่องผูกมัดแต่ละฝ่าย
 3. ความคิด ค่านิยม และทัศนคติที่มีต่อสังคม
 - 3.1 สังคมควรจะยอมรับสถานภาพของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไป
 - 3.2 สังคมควรจะให้อิสระเสรีภาพต่อผู้หญิง
 - 3.3 สังคมที่ดีต้องไม่ใช่สังคมที่กดขี่เอาเปรียบผู้หญิง

สรุป

สรุปในส่วนของทฤษฎีดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ในแนวทางการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้จะถูกนำมาใช้เป็นกรอบและแนวทางสำคัญในการศึกษา โดยใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ (semiotics) มาใช้ในการพิจารณาลำดับแรกในส่วนของรูปแบบการใช้ภาษา เนื่องจากเป็นการวิเคราะห์ที่แสดงให้เห็นถึงการทำงานในรูปของความหมาย ภายในตัวบทวรรณกรรมได้อย่างชัดเจน และเนื่องจากประเด็นของผู้หญิงถูกจัดวางเป็นศูนย์กลางในการศึกษานี้ จึงมีความจำเป็นยิ่งที่จะต้องกล่าวถึงมุมมองของสตรีนิยม (feminism) เป็นสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

